

Gezi Öncesi ve Sonrası Kent ve Kır Sakinlerinin Gündemindeki Hak Mücadeleleri

Hak arama mücadelelerinin zamanla çeşitlenen, Türkiye’de farklı alanlarda karşılığını bulan bir eylem repertuarı var: İmza kampanyaları, sosyal medya etiket kampanyaları, basın açıklamaları, yürüyüşler, protestolar, oturma eylemleri, insan zincirleri, davalar, itirazlar... Bu hukuk alanında ve kamusal mekânlarda el ele gelişen eylem çeşitliliğinin kent ve ekoloji hareketleri tarafından sahiplenildiğini de görüyoruz. Peki Türkiye ve İstanbul’da kent ve kır sakinlerinin gündelik yaşamına veya 10 seneye yaklaşan mirasıyla Gezi’nin ve devamında gelişen hak arama mücadelelerinin dönüştürücü bir etkisi oldu mu?

Ş. Can Atalay*

* İnsan Hakları Avukatı

Türkiye’de hak mücadelelerinin zamanla çeşitlenen bir eylem repertuarı var. Benim de öğrenci olduğum 90’lı yıllarda tanıştığı ve aktörü olduğum öğrenci hareketi kaynaklı mizaha doğru genişlemiş, iyice çeşitlenmişti bu repertuar. Gezi’ninse geçmişle kıyaslanamayacak çeşitlilikte bir repertuarı vardı. Kelime orada anlamına kavuştu adeta. Anımsamak benim gibi başkalarında da mutlu bir gülümsemeye neden oluyor olmalı;

“Repertuarımızda bugün neler var?”

“Arkadaşlar, repertuarımızı geliştirmemiz, çeşitlendirmemiz lazım!”

“Repertuarımızın filanca nadide buluşu Brezilya’da dahi yankı bulmuş!”

Brezilyalı nüktesi boşuna değil. 2013 yaz başında ta orada “Her yer Gezi”, “Gezi burada” sloganları ile zamlara karşı eylemler yapıldığını -daha dünmüş gibi- anımsıyoruz.

Gezi Direnişi yükselen bir dalganın, hak arama mücadelelerinin aşağıdan yukarıya siyasetin gündemini belirleme hâlinin *en üst biçimidir*. Çoğul itirazların yan yana, omuz omuza gelişti eşine az rastlanır bir *işleyen varoluş* yaratmış, bu yeni varoluş Türkiye tarihinde yeni bir döneme kapı aralamıştır. O günden bugüne devlet katında siyasetin dilinden düşmemesinin, diline vurmasının nedeni tam da bu “varoluş”tur.

Fotoğraf Bekir Dindar

Uzun yıllardır unutulana, Türkiye’de öğrenci hareketinin daimi pratikleri dışında pek de bilinmeyen *forumlar* dışında Gezi, kendisinden önce beliren eylemliliğe dair fikir ve biçimlerinin temize çekilme hâlidir. *Yeniliği* ise meşruiyeti muktedirin gözünde değil kendi fikrinde, eyleminde arayan ve bulan milyonlarca insandır.

Zincirlerini kaybeden kendi kaderine sahip çıkan ve doğruyu/yanlış fikrinde, eyleminde tayin eden bir yeni yurttaşlık...

“Milan” kimileri tarafından sevilmeyen bir kavram. İsteyen “kararlı”, “inatçı”, “ısrarcı” yahut “gözünü budaktan esirgemeyen” deyiversin; ben bunların toplamı ve bu toplamanın sonucu olan daha fazlasını ifade etmeye çalışıyorum. Gezi, hakkını arayanın tuttuğunu bırakmama, yüksek siyasete etki etmekte ısrar etme dönüşümünün *başlangıç* noktasıdır.

“Dilekçemi yazdım, işim bitti” diyen avukata ses çıkarmayan, onu yanında olmaya çağırmayan mahalleli görmeyeli ne kadar zaman oldu?

Sandalyesini iş makinasının önüne çekip oturan “Edirneli teyze”yi anımsıyor musunuz?

Rize’nin yaylalarında “HES”e ya da madenci Ege’nin ovasında “JES”e itirazın tonu farklı değil mi?

Ama dediğim gibi, Gezi’nin etkisi *parçada* değil *bütündedir*. Daha net görmek için toplumsal formasyonun bütününe bakmak gerekir.

1992 yılında 263 işçinin öldüğü Kozlu’da olmayan toplumsal sahiplenmenin 2014 Mayıs’ında 301 işçi ekmeğini kazanırken Soma’da öldüğünde ortaya çıkmasının izahı Gezi değil midir?

Folklorumuzun yeni ve pek mühim unsuru *sandığa sarılma* Gezi’nin “hem sokak hem de sandık” çıkarımıdır dememez mi?

7 Haziran’dan bu yana tüm *seçim* dönemleri Gezi’nin hegemonyadaki etkisi altında yaşanmadı mı?

Sözü daha uzatmayalım; İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Planlama Ajansı yayınında Gezi hakkında konuşuyor oluşumuz repertuarımızın ne kadar çeşitlendiğinin, ne denli zenginleştiğinin nişanesi değilse nedir?

Teşekkürler; selamlar...

Silivri A-47
06 Eylül 2022

